



DIŐ EKONOMİK İLİŐKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

Orta Doğu ve Körfez Bölgesi Eylül – Ekim 2017 Aylık Bülteni



Yönetici Özeti

Libya'daki üretim aksaklıkları ve Suudi Arabistan ile diğer OPEC üyesi ülkelerde devam eden üretim kesintilerine rağmen ham petrol varil fiyatı (Brent Crude) Ekim 2017 itibarı ile 53 ABD Doları bandında seyretmiştir. Son aylarda ABD'nin petrol üretimini arttırması ile birlikte petrol fiyatlarının daha yüksek seviyelerde istikrarlı seyretmesi beklenmektedir.

Türkiye ekonomisi, 2017'nin ikinci çeyreği itibarı ile tüketici pazarının durgunluğu ve düşük ihracat artışına rağmen istikrarlı büyümesini sürdürerek, % 5,1 oranında bir büyüme yakalamıştır. Bu bakımdan Türkiye'nin ekonomik genel görünümü oldukça pozitif bir tablo çizmektedir.

Bölge ile ilgili yayınlanan raporlar Körfez bölgesinin 2018 yılında ekonomik görünümünün çetin seyredeceğini, hane gelirlerinde daralmanın artacağını ifade etmektedir. Bu bağlamda, ICAEW'in (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales) yayınladığı rapor doğrultusunda bölge GSYİH'sının önümüzdeki yıl % 2,4 ve 2019 yılında ise % 4 oranında artması öngörülmektedir. OPEC'in 31 Mart 2018 yılında son bulması planlanan üretim kesintilerini uzatma kararı almasının ekonomik toparlanmayı geciktireceğinin ifade edildiği raporda, petrol varil fiyatlarının 45-50 ABD Doları civarında dengelenebilmesi için OPEC'in söz konusu süre uzatımını gerçekleştirmesinin muhtemel olduğu ve bu şartlarda bölge hükümetleri için önümüzdeki dönemde petrol endüstrisinden yana bir teselli bulabilmenin mümkün olmadığı üzerinde durulmaktadır.

Bölge ülkelerinin kamu borçlarının artmasının önüne geçebilmek adına harcamalarını büyüme vaadeden sektörlerle aktarmalarının elzem olduğunun altının çizildiği raporda, Orta Doğu ekonomilerinin özellikle son dönemde hane harcamalarındaki kesintileri arttırdığı ve önümüzdeki yıl da arttırmaya devam edecek olmasının bölge için ciddi bir sorun olarak öne çıktığını ve bununla beraber Körfez ülkelerinin yılbaşında uygulamaya geçirmeyi planladıkları KDV ile yaşam maliyetlerinin bölgede 2018 yılında % 2,5 ve 2019 ile 2022 yılları arasında her yıl % 0,5 oranında artmasının beklendiği vurgulanmaktadır. ICAEW raporunda ayrıca, bölge halkının enerji maliyetlerindeki artıştan da ciddi oranda etkilendiği kaydedilerek, BAE'de 2017 yılının başında petrol fiyatlarının % 6 oranında arttığı ve 2018 yılı itibarı ile Suudi Arabistanda da artış beklendiği ifade edilmektedir.

PwC'nin Orta Doğu Ekonomik Bülteni'ne göre ise bölge ekonomilerinin 2017 yılının ikinci çeyreğindeki büyüme rakamları değişkenlik göstermektedir, Suudi Arabistan ve Filistin'de beklenenin altında bir büyüme gerçekleşirken bölgenin geri kalanında ise sabit bir büyüme gözlemlenmektedir. Bununla beraber 2018 yılına dair göstergeler daha olumlu bir hava çizmektedir ve petrol dışı sektörlerde güçlü bir büyüme göze çarpmaktadır.

Petrol fiyatlarının mevcut pozisyonunu koruması veya artması halinde, OPEC ülkelerinin uygulamakta olduğu üretim kısıtlamalarının ekonomilerin genel büyümesini sınırlandırmasına rağmen, 2018 yılında petrol dışı sektörlerde büyümenin daha güçlü bir şekilde geri dönüşü mümkün görünmektedir. PwC'nin Eylül ayı



Ekonomi Bülteni'ne göre 2017'nin petrol ihracatçısı ülkeler için bir dönüm noktası olması beklenmesine rağmen, OPEC'in üretim kesintilerinin pazarı dengelemiş olduğu belirtilmektedir.

Bülten'de ayrıca, petrol varil fiyatlarında (Brent Crude) 2017 yılı ortalaması 53 ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Bu fiyatlar yıl başında beklenen varil başı 58 ABD Doları'nın altında kalmasının petrol ihracatçısı ülkelerin petrol üretim kısıtlamalarına istenilen riyeti göstermemesi olarak ifade edilmektedir. (Libya, Nijerya ve ABD)

Raporda, mali veriler incelendiğinde Körfez Ülkeleri'nin 2017 yılının ilk yarısı itibarı ile, 2016 yılının aynı dönemine kıyasla bütçe açıklarında üçte bir oranında azalma görülmektedir. Suudi Arabistan'ın 2018 yılının ilk yarısında yıllık bazda bütçe açığının % 50 oranında azalacağı tahmin edilmekte; ancak 2018 yılının ikinci yarısında Suudi Hükümeti'nin taahüt ettiği kamu ödemeleri ve bonusları sebebiyle bütçe açığı vermeye devam edeceği belirtilmektedir.



Orta Doğu ve Körfez Bölgesinden Haberler

Petrol Fiyatları Irak'taki Çatışma ve Yeni İran Yaptırımları Sebebiyle Yükselişte

Petrol fiyatları Ekim 2017'in ikinci yarısına ABD'nin İran'a uyguladığı yaptırımları arttırma ihtimali ve Irak'ta Merkezi Hükümet ile Peşmerge arasında çıkan çatışma sebebiyle artmaktadır. (% 1,2 artış)

Kaynak:

<https://www.reuters.com/article/us-global-oil/oil-rises-as-fighting-escalates-in-iraqs-oil-rich-kirkuk-idUSKBN1CL01M>

<https://uk.reuters.com/article/global-oil/oil-prices-jump-on-fear-of-new-u-s-sanctions-against-iran-idUKL4N1MR037>



Asya Bölgesi Ucuz Arz Peşinde Yüzünü Petrol İthalatı için ABD'ye Çevirdi

ABD'de gerçekleşen kasırganın emtia taleplerini tam da ülkedeki üretiminin arttığı bir dönemde vurmasının ardından Asya Bölgesi, ucuz arz arayışı içinde ve Birleşik Devletlerden 2017 yılının sonu ile 2018 yılında ham petrol ithalatını arttırmayı planlamaktadır

Thomas Reuters Eikon verilerine göre ABD ham petrolü taşıyan 11 tankerin, Kasım ayında Asya'ya varması bekleniyor. Bununla beraber Ekim ayının sonunda 12 tankerin daha ABD limanlarından ayrılması beklenmektedir.

Harvey gibi kasırgaların Texas'da sebep olduğu duraklamanın ardından tekrar planlanan arz düzeyine ulaşmak amacıyla üretimini arttıran ABD firmaları, Atlantik petrolü fiyatlarında yıllardır gerçekleşmeyen düzeyde indirimlere gitmiştir.

Kaynak:

http://www.zawya.com/mena/en/business/energy/story/Asia_oil_buyers_turn_to_US_in_hunt_for_cheap_supply-TR20171016nL4N1MR3IWX2/





Suudi Arabistan, Yıl Sonuna Kadar 280.000 Konut Projesini Hayata Geçirmeyi Planlıyor

Gayrimenkul Geliştirme Fonu (REDF), 30.569 konut içeren Sakani (konut) projesinin 9. fazı'nın detaylarını açıkladı.

Fon aynı zamanda, faz kapsamında gayrimenkul şirketleri ile 13 ayrı konut projesinin geliştirilmesi ile ilgili 11 adet anlaşmaya imza attı.

Gayrimenkul Geliştirme Fonu'nun resmi açıklamasında gayrimenkul şirketleri ile gerçekleştirilen ortaklıklarla 13.903 adet konutun satışa sunulduğuna, 8.699 imara açık arazinin projesinin hazırlandığına ve yerel bankalar ile finans kuruluşlarıyla 7.700 finans operasyonunun gerçekleştirildiğine değinildi.

Şu ana kadar 9. Faz dahilinde 215.075 konut projesi ve finansman satışa çıkarıldı, bu rakamın sene sonuna kadar 280.000'e ulaşması beklenmektedir.

Kaynak:

http://www.zawya.com/mena/en/business/story/Saudi_plans_280000_housing_units_by_yearend-SNG_101633224/



Noon.com: Suudi E-Ticaret Pazarı İçin Mücadele Başlıyor

Posta kodlarının nadiren kullanıldığı ve bir çok insanın alışverişlerini devasa, klimalı alışveriş merkezlerinde gerçekleştirdiği bir ülkede e-ticaret ağı yaratmak pek de kolay değildir.

Fakat iki kuvvetli şirket; Souq.com ve Noon.com, teknoloji ile barışık Suudi genç nüfusun kendilerine eninde sonunda Arap coğrafyasının en büyük tüketici pazarından bir dilim getirebileceğine inanarak tam da bu göreve hazırlanmakta.

Noon.com, aylar süren gecikmenin ardından 1 Ekim itibarı ile BAE pazarına girdi ve önümüzdeki haftalarda Suudi Arabistan pazarına gireceğini açıkladı.

Kaynak:

http://www.zawya.com/mena/en/business/story/High_Nooncom_Battle_for_Saudi_ecommerce_market_begins-TR20171015nL8N1MG1AGX2/





Bahreyn, Durdurulmuş Olan Amwaj Gateway Projesi'ni Açık Artırma ile Satılığa Çıkarıyor

Bahreyn'in Durdurulan Gayrimenkul Projelerinin Çözümüne Yönelik Yargı Komisyonu, Amwaj Gateway Projesi'nin 31 Ekim'de açık artırma ile satılacağını açıkladı.

Kaynak:

<http://www.arabianbusiness.com/industries/construction/380805-bahrain-set-to-sell-stalled-amwaj-gateway-project-at-auction>



Lübnan Offshore Gaz Arama Çalışmalarında Teklif Almaya Başladı

Lübnan Hükümeti, ülkenin offshore doğal gaz rezerv potansiyelini değerlendirmek adına yatırımcıların ilgisini çekmeyi hedefleyen çalışmaları sonucunda iki teklif aldığını duyurdu.

Lübnan Hükümeti, kar paylaşımı için bir model geliştirmeye çalıştığını açıklayarak hükümet aynı zamanda karasularında 3 trilyon metreküp doğal gaz ve 750 milyon varil petrol olduğunu tahmin ediyor.

Lübnan Enerji Bakanı Cesar Abi Khalil, Hükümet'in offshore doğal gaz operasyonları için iki teklif aldıklarını belirtirterek, ayrıntılar ile ilgili bir bilgi açıklamadı.

Kaynak:

<https://www.upi.com/Energy-News/2017/10/13/Lebanon-gets-two-bids-for-offshore-gas-exploration/9241507893708/>





Zor Geçen Yaz Döneminin Ardından Katar'ın İthalatı Toparlanıyor

Yeni açıklanan hükümet verilerine göre ard arda iki ay boyunca düşüşte olan Katar'ın ithalat değerleri Ağustos ayı ile tekrar yükselişe geçti.

Katar Kalkınma, Planlama ve İstatistik Bakanlığı, ithalatta Temmuz ayına oranla Ağustos ayında % 39,1 oranında artış yaşadığını açıkladı.

İthalatta Ağustos ayı rakamlarının aynı ayın 2016 yılı verilerine nazaran % 7.8 daha düşük olmasına rağmen, Haziran ve Temmuz aylarında görülen % 35 oranındaki sert düşüşle kıyaslandığında ciddi bir gelişme olduğu göze çarpmaktadır.

Kaynak:

<https://dohanews.co/qatars-imports-recover-after-a-rocky-summer/>



Katar'ın En büyük Tavuk Çiftliği İnşaatı Yolda

Dar Al Rayan Investment Co. Katar'ın "stratejik bölgeleri"ne yayılacak olan 1,6 milyar Katar Riyali değerindeki tavuk çiftliklerinin inşaatına başlanacağını duyurdu.

Söz konusu tesis tamamlandığında, komşularıyla uzun süreli bir anlaşmazlık içinde olan Katar'ın zor zamanlarında iç pazardaki tavuk ve yumurta talebine büyük bir arz oluştururacak.

Al Rayan Kümeslerinin, 15 milyon metre kare alana sahip Katar'ın kuzeyi, güneyi ve Al Waab'da yer alacak tesislerinin yılda 70.000 ton piliç eti ve 250 milyon yumurta üretmesinin planlandığı belirtildi.

Bununla beraber ülke genelineki kümes hayvanlarına yem temin edilmesi amacıyla yem fabrikaları açılmasının da planların arasında olduğu ifade edildi.

Kaynak:

<https://dohanews.co/construction-underway-on-qatars-largest-poultry-farm/>





Fransa, İran ile Ekonomik İlişkilerini Geliştirmeye Kararlı

Fransa Finans Bakanı Bruno Le Maire Washington'da İran'lı meslektaşı Masoud Karbasian'a, Paris'in 2016 yılında İran'a uygulanan yaptırımların kaldırılmasını sağlayan nükleer anlaşmayı büyük bir adım olarak görmekte olduğunu ve Fransa'nın bu anlaşmaya bağlılığını sürdürerek İran ile ekonomik ilişkilerin gelişmesinde rol oynayacak her türlü girişimi destekleyeceğini belirtti.

Le Maire'nin bu açıklamaları ABD Başkanı Donald Trump'ın İran nükleer anlaşmasının geçerliliğini bozma kararının ardından geldi.

Trump'ın bu kararı ABD'nin Avrupalı müttefikleri tarafından ciddi tepki çekmiş, Avrupa, Washington'un iptal etmekle tehdit etmesine rağmen nükleer anlaşmayı hayatta tutacaklarına dair vaadlerde bulundu.

Kaynak:

<http://www.iran-daily.com/News/202458.html>



Uber Suudi Arabistan'da Kadınlara Direksiyon Dersi Verecek

Uber Başkan Yardımcısı ve Avrupa, Orta Doğu ve Afrika Operasyonları Müdürü Pierre Coty, "Suudi Arabistan'da kadınların araba kullanabilmesinin önünün açılması kararını sevinçle karşıladık" dedi. Coty, uygulamalarını kullanan müşterilerin %80'inin kadın olduğunu hatırlatarak Suudi Arabistan'da Uber için çalışmak isteyen kadınlara direksiyon eğitimi vereceklerini söyledi.

Suudi Arabistan Toplu Taşıma Otoritesi, akıllı taşımacılık uygulamaları için vergi talep etme niyeti olmadıklarını ve bu tür uygulamaların kullanımında kanunen cinsiyet ayrımı gözetilmediğini ifade etti.

Uber, Suudi Arabistan'da 140.000 sürücünün kendileri ile çalıştığını, bunların %65'inin yarı zamanlı şoförlük yaptığını ve 80.000'den fazla çalışanın uygulamayı her ay kullandığını açıkladı. Bu rakamların Orta Doğu bölgesindeki en yüksek rakamlar olduğunun üzerinde duran Uber, yalnızca bir seneden az bir sürede 100.000 çalışana ulaşmanın çok ciddi bir başarı olduğunu vurguladı.

Kaynak:

<https://english.alarabiya.net/en/business/markets/2017/08/18/Barcelona-attack-dents-travel-stocks-as-global-sell-off-spreads-to-Europe.html>





Arap Körfez Ülkeleri Vergiden Muaf Olmakla Kazandıkları Şöhretlerine Veda Ediyor

Petrol gelirlerindeki ani düşüş, vergiden muaf olmakla bilinen petrol zengini Körfez ülkelerin 2018 yılı başı itibarı ile KDV uygulamasına geçme kararı almalarına sebep oldu.

Bölgede heyecan verici ve dramatik değişikliklere sebep olacağını düşündüğü KDV uygulamasının Körfez ülkelerindeki emtia fiyatlarını yükselteceği öngörülüyor.

BAE, 2017 yılının son çeyreğinde tütün fiyatlarını ikiye katladı ve alkolsüz içeceklerde ise %50 oranında zam yaptığını açıkladı. 1 Ocak 2018 itibarıyla uygulamaya geçecek KDV ile başka ürünlerde de zam yapılması bekleniyor.

Kaynak:

<http://www.jordantimes.com/news/business/arab-gulf-countries-say-goodbye-tax-free-reputation>

"Bölge Etkinlikleri ve Fuarları

Gulfood Manufacturing

MEASA Bölgesindeki En Büyük Yiyecek ve İçecek İşleme Fuarı

Sektör: Gıda İşleme ve Ambalajlama

Tarih: 31.10.17 - 02.11.17

Yer: Dubai World Trade Center, Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.gulfoodmanufacturing.com/>



International Apparel & Textile Fair

Uluslararası Giyim ve Tekstil Fuarı

Sektör: Tekstil ve Giyim Makineleri Moda ve Giyim Tekstil, Ev Tekstil Ürünleri, Kumaşlar

Tarih: 01.11.17 – 03.11.17

Yer: Dubai World Trade Center, Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.internationalappareltextilefair.com/>





Getex

Arap Dünyası için Eğitim, Öğretim ve İnsan Gücü Geliştirme Uluslararası Fuarı

Sektör: Eğitim ve öğretim

Tarih: 01.11.17 – 03.11.17

Yer: Dubai International Convention and Exhibition Center, Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.mygetex.com/>



Big Boys Toys

Orta Doğu'nun Premier Lüks, Yenilikler ve Teknoloji Fuarı

Sektör: Hediyeler, Saatler, Mücevherat, El İşi

Tarih: 02.11.17 - 04.11.17

Yer: Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.bigboystoysuae.com/>



International Residency & Citizenship Expo

Uluslararası ikamet ve vatandaşlık fuarı

Sektör: Bankacılık, Finans, Gayrimenkul

Tarih: 02.11.17 - 04.11.17

Yer: Abu Dabi, BAE

Kaynak:

<http://www.citizenshipexpo.com/>



IREIS

Uluslararası Gayrimenkul ve Yatırım Fuarı

Sektör: Bankacılık, Finans, Gayrimenkul

Tarih: 02.11.17 - 04.11.17

Yer: Abu Dabi, BAE

Kaynak:

<http://www.realestateshow.ae/>



Iran International Electricity Exhibition (IEE)

İran Uluslararası Elektrik Fuarı

Sektör: Enerji ve Güç
Tarih: 04.11.17 - 07.11.17
Yer: Tahran, İran

Kaynak:

<http://www.elecshow.ir/>



Decofair

Suudi Arabistan Uluslararası Tasarım Ticaret Fuarı

Sektör: Mobilya, İç Dekorasyon
Tarih: 06.11.17 - 09.11.17
Yer: Cidde, Suudi Arabistan

Kaynak:

<http://decofair.com/>



AccessAbilities Expo

Engel ve Rehabilitasyon Sektörlerine İlişkin Ürünler, Hizmetler ve Teknolojiler Fuarı

Sektör: Kamu Hizmetleri, Temizlik, Atık İmha, Sağlık ve Tıp, Eczane
Tarih: 07.11.17 - 09.11.17
Yer: Dubai International Convention and Exhibition Center, Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.accessabilitiesexpo.com/>



Clean Middle East Pulire

Uluslararası Temizlik Teknolojisi Fuarı ve Konferansı

Sektör: Kamu Hizmetleri, Temizlik, Atık İmhalama
Tarih: 07.11.17 - 09.11.17
Yer: Dubai World Trade Center, Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.cmepexpo.com/>





Gulf Laundrex Linen Care Expo

Çamaşırhane ve Kuru Temizleme Endüstrisi Etkinliği

Sektör: Kamu Hizmetleri, Temizlik, Atık İmhalama

Tarih: 07.11.17 - 09.11.17

Yer: Dubai World Trade Center, Dubai, BAE

Kaynak:

<http://mectw.com/gulf-laundrex-page>



Hospitality Qatar (HQ)

Servis Sektörü Katar

Sektör: Otel ve İkram Ekipmanları, Mağaza Dizaynı

Tarih: 07.11.17 - 09.11.17

Yer: Doha Exhibition and Convention Center DECC, Doha, Katar

Kaynak:

<http://www.hospitalityqatar.qa/>



Kuwait Laboratory Technology

Kuveyt Laboratuvar Teknolojisi Konferansı ve Sergisi

Sektör: Laboratuvar Teknolojisi, Optik, Biyoteknoloji, Bilim

Tarih: 08.11.17 - 09.11.17

Yer: Kuveyt, Kuveyt

Kaynak:

<http://www.kuwaitlabex.com/>



Kuwait HVAC&R

Kuveyt HVAC & R Konferansı ve Fuarı

Sektör: Sıhhi Tesisat, Isıtma, Soğutma, Havalandırma

Tarih: 08.11.17 - 09.11.17

Yer: Kuveyt, Kuveyt

Kaynak:

<http://www.kuwaitvac.com/>





Foodex Saudi

Uluslararası Yiyecek ve İçecek Ticaret Fuarı

Sektör: Yiyecek ve içecek

Tarih: 12.11.17 - 15.11.17

Yer: Cidde, Suudi Arabistan

Kaynak:

<http://www.foodexsaudi.com/>



Adipec

Abu Dhabi Uluslararası Petrol Fuarı ve Konferansı

Sektör: Enerji ve Güç

Tarih: 13.11.17 - 16.11.17

Yer: Abu Dabi, BAE

Kaynak:

<http://www.adipec.com/>



Dubai International Motor Show

Dubai Uluslararası Otomobil Fuarı

Sektör: Otomotiv Ticaret Fuarları

Tarih: 14.11.17 - 18.11.17

Yer: Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.dubaimotorshow.com/>



Downtown Design Dubai

Uluslararası Tasarım Ticaret Fuarı

Sektör: Tekstil, Ev Tekstili, Kumaş, Mobilya, İç Dekorasyon

Tarih: 14.11.17 - 17.11.17

Yer: Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.downtowndesign.com/>





Arab Fashion Week

Arab Fashion Week

Sektör: Moda ve Giyim

Tarih: 15.11.17 - 19.11.17

Yer: Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.arabfashionweek.org/>



Dubai International Jewellery Week

Saat ve Takı Dubai

Sektör: Hediyeler, Saatler, Mücevherat, El İşi

Tarih: 15.11.17 - 18.11.17

Yer: Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.jewelleryshow.com/>



Mother, Baby & Child Show

Anne, Bebek ve Çocuk Fuarı

Sektör: Çocuk Ekipmanları, Çocuk Giyimi, Sağlık ve Tıp, Eczane

Tarih: 16.11.17 - 18.11.17

Yer: Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.motherbabyandchild.com/>



ITW Abu Dhabi (International Travel Week)

Helal, Tıp, Alışveriş ve Aile Dostu Turizm Fuarı

Sektör: Turizm ve Seyahat

Tarih: 25.11.17 - 26.11.17

Yer: Abu Dabi, BAE

Kaynak:

<http://www.itwabudhabi.com/>





The Big 5

Uluslararası İnşaat ve İnşaat Fuarı

Sektör: Yapı Malzemeleri, Makine, Malzeme, İç Mimarlık, Kamu Hizmetleri, Temizlik, Atık İmhalama, Sıhhi Tesisat, Isıtma, Soğutma, Havalandırma, Çevre Koruma, Su Teknolojisi

Tarih: 26.11.17 - 29.11.17

Yer: Dubai, BAE

Kaynak:

<http://www.thebig5.ae/>



Saudi Health & Beauty

Uluslararası Sağlık ve Güzellik Fuarı

Sektör: Kozmetik ve Güzellik Ürünleri

Tarih: 27.11.17 - 29.11.17

Yer: Riyad, Suudi Arabistan

Kaynak:

<http://www.saudihealthandbeauty.com/>



Saudi Horeca

Uluslararası Yiyecek, İçecek ve Konaklama Sergisi

Sektör: Otel ve İkram Ekipmanları, Mağaza Dizaynı, Yiyecek ve içecek

Tarih: 27.11.17 - 29.11.17

Yer: Riyad, Suudi Arabistan

Kaynak:

<http://www.saudihoreca.com/>